

„ДА ПАЗИМ СВОЕТО БЪЛГАРСКО ИМЕ“

Големият родолюбец д-р Иван Гаджев пред „Пиринска Македония днес“

В Съединените американски щати, в петмилионния Детройт, живее и работи нашият сънародник и земляк д-р Иван Гаджев. Той е роден в гр. Гоце Делчев, завършил е висшето си образование по специалността ветеринарна медицина в София. През 1967 година по политически причини е емигрирал от България. В Америка той е първият преуспял български ветеринарен лекар с голяма собствена клиника. Семейството му е здраво свързано с България: съпругата му Флоренс е родена в САЩ, но също е от български произход. С обич към България са закърмени и петте му деца — Катерина, която е вече студентка по журналистика в престижен американски университет, и Илия, Тодор, Христофор и Мария, всичките ученици в различни американски училища.

Онова, което най-силно отличава д-р Иван Гаджев от останалите български емигранти в Америка, е неговата активна обществена дейност за защита на българските национални интереси и най-вече за разобличаване на фалшификациите по македонския въпрос. Сам, със собствени средства и с огромни усилия, през 1976 година д-р Гаджев създава в Детройт Македоно-българския научен институт „Св. Климент Охридски“, който разполага с голяма библиотека и огромен научен архив с над двайсет хиляди книги и повече от сто хиляди автентични документи, свързани все с проблемите за борбите на българите в Македония и живота на българската емиграция в Америка през последните осемдесет столетия. Със своята досегашна дейност институтът вече си е извоювал престижа на уважавана научна институция — еднакво полезна и на нашите емигранти, и на учените българисти в САЩ, които намират в него чудесна база за своята научноизследователска работа. Окуражителни са и първите стъпки на института в издателската дейност. Със средствата и усилията на д-р Гаджев вече са издадени четири книги по македонската проблематика, които разобличават както фалшификациите на Белград и Скопие, така и грешките и бездействието на българските правителства в

Д-р Иван Гаджев и Иван Марков в Детройт.

борбата за защита на българските национални интереси в Македония. Вече са готови за печат и няколко книги за живота и борбите на българската емиграция в Америка, която в по-голямата си част произхожда именно от Македония. Хубавото е, че въпреки продължителната изолация от старата родина и въпреки усилената антибългарска пропаганда на белградските емисари повечето от тези емигранти, както и техните деца и внуци не забравят своя български корен. Те имат там своите български черкви и една силна организация, каквато е МПО. За съжаление обаче досега те нямаха своя научен институт, своя библиотека и свой научен архив, които да събират и предлагат за ползуване публикациите за нашата история и да воюват за истината, за историческата правда на македонските българи.

Нашият сътрудник **ИВАН МАРКОВ**, който през 1983 и 1992 година работи в САЩ за организирането на библиотеката и архива на Македоно-българския научен институт „Св. Климент Охридски“, разговаря с д-р Гаджев, който е и директор на института.

— Д-р Гаджев, нека най-напред ви поздравя от името на читателите на новото списание „Пиринска Македония днес“ за вашата патриотична дейност в Америка и да ви пожелаем кураж и упоритост в усилията ви за защита на една толкова многострадална истина, каквато е истината за българския етнически характер на Македония. За нашите читатели ще бъде интересно да научат как стигнахте до идеята за създаването на института в Детройт?

— Сърдечно ви благодаря за добрите думи! За мене те са два пъти по-ценни, защото идват от родния ми Пирински край, който винаги е в сърцето ми, въпреки че от него ме разделят хиляди километри.

Питате ме как бе създаден Институтът „Св. Климент Охридски“? Не мога да отговоря на този въпрос само с две думи! Когато през 1967 година нелегално преминах телените мрежи на българската граница, аз вече имах ясно изградено мнение по македонската проблематика. Защото познавах истината за борбите на македонските българи, в които активно бе участвал и моят баща, убит от т.пар. „народен съд“ през 1944 година именно заради патриотичната му дейност във ВМРО. За мое щастие в Америка аз

паметрих сърцатни на моя баща в лицето на най-авторитетните дейци на нашата емиграция там — незабравимия Петър Ацев, председател на ЦК на МПО, Любен Димитров, редактор на вестник „Македонска трибуна“, свещеник Георги Николов, ветеран на борческата ни емиграция, талантивите интелектуалци Христо Низамов и професор Христо Анастасов и др. Всички те ме приеха като син на свой близък другар и ме обградиха с внимание и грижи. Незабавно се включих на активна работа в МПО, в която за известно време бях секретар на ЦК, а по-късно и председател на организацията в Детройт.

Към създаването на института ме подтикнаха безсрамните фалшификации по македонския въпрос, които се разпространяваха в Америка. Чашата преля, когато в едно вестниче, издавано в Австралия от организацията на така наречените „Обединени македонци“, видях брутална фалшификация. Тези новоизлюпени македонци, всичките с чист български произход, бяха поместили в своя вестник една популярна у нас картина от големия алманах „Македония“. Аз познавах тази картина и бях ужасен, когато прочетох под нея измисления, фалшифициран надпис с подстрекателско антибългарско съдържание. Всичките ми дотогавашни тревоги прераснаха в една решителност, че повече не бива да се мълчи! Незабавно написах остра разобличителна статия в „Македонска трибуна“, редактирана тогава от нашия земляк Димитър Попов, също емигрант от Пиринска Македония. И колкото повече се ангажирах с тази борба, толкова по-добре разбирах, че трябва да започна да събирам всичко, оцеляло досега, за борбите на българите в Македония. Истинската работа по създаването на института започнах непосредствено след конгреса на МПО в Бъфало през 1976 г. Вложих много пари, за да закупя всички книги, списания и брошури, издадени по проблемите на нашата история както в България, така и на английски, немски и френски език. Посетих десетки големи американски и европейски библиотеки, където заснех публикации, много от които липсват в българските книгохранилища. От България успях с много усилия и пари да си доставя почти всичко, издавано там по македонския въпрос. Започнах един дълъг поход из българските колонии в Съединените щати и Канада, срещнах се и разговарях със стотици наши сънародници емигранти, участници в различни емигрантски организации и сдруже-

ния. Записах техните спомени, събирах захвърлени по тавани и мазета стари книги, вестници и списания. Много от активистите на нашата емиграция, повечето известни интелектуалци, предадоха своите архиви в института, защото разбраха, че именно в него ще бъдат не само надеждно запазени, но и сериозно популяризирани и ползувани от научните работници.

От пет години институтът е настанен в самостоятелна сграда, построена от мене с личните ми средства. В тази сграда сега е подредена голямата институтска библиотека, организиран е научният архив, набавени са всички технически средства за ползотворна работа — от копирните размножителни машини до най-съвършените компютри. Затова към института вече проявяват интерес не само наши сънародници емигранти, но и американските учени българисти. Те могат да намерят тук отлична база за своята научна работа за Македония и особено за живота и борбите на българската емиграция в Америка.

— Знам, че вече сте издали няколко книги, някои от които се появиха и в България. Знам също така, че отдавна работите върху книга за историята на нашата емиграция в САЩ. Какво бихте казали на нашите читатели за вашите творчески планове в момента?

— Моите творчески планове, както ги наричат вие, са свързани отново и отново с разобличаването на фалшификациите за историята на борбите на българите в Македония, както и за борбите на българската емиграция в Америка. Разглеждайки стотиците документални материали, които съм събрал, всеки непредубеден човек вижда, че всички емигранти от Македония идват в Америка с ясно българско национално самосъзнание. Те изграждат тук свои български черкви и училища, създават свои обществени организации, издават свои вестници и списания. За съжаление обаче след Втората световна война вече бившата Югославия хвърляше в Америка милиони долари, за да откъсне нашата емиграция от българския ѝ родов корен, за да ѝ внуши чрез фалшификации, лъжи и интриги някакво ново, измислено национално съзнание. И понеже от страна на България не беше направено нищо, пак и сега не се прави нищо, в средите на емиграцията или поне на част от нея започна да настъпва разколебаване. За да работи

против това разколебаване и за защита на историческата истина създадох Научния институт „Св. Климент Охридски“, похарчих стотици хиляди долари и влагам всичкото си свободно време. Вярвам, че по този начин просто изпълнявам своя патриотичен дълг, че върша онова, което всеки българин на мое място би трябвало да направи!

— Преди известно време вие се ангажирахте в българската преса с откриването на филиал на Македоно-българския научен институт „Св. Климент Охридски“ в родния ви град Гоце Делчев. Възможност ще има ли скоро филиал на института?

— Мога да кажа, че правя всичко възможно, но не всичко зависи само от мене. Сега водим преговори за закупуването на парцел, на който ще изградя филиала на института. Ако получа подкрепа, скоро ще започна строителството и незабавно ще започна прехвърлянето на част от библиотеката и архива на института от Детройт в град Гоце Делчев.

— И накрая традиционния въпрос: какво бихте пожелали на своите земляци от Пиринския край и на читателите на новото списание „Пиринска Македония днес“?

— От все сърце желая на всички мои земляци успехи в живота! Пожелавам им също да не забравят своя български корен и да пазят свято българското си име! И да не се поддават на чужди фалшификации и внушения, че принадлежат на някаква измислена нация, различна от българската! Най-лесно истината за това ще научат, като попитат своите майки и бащи, своите дядовци и баби, които ще им кажат, че са били винаги българи в Македония. Защо тогава децата и внуците им да не бъдат българи?! Само защото това е угодно на Белград и на неговите слуги в Скопие ли?

Българите са били подлагани на насилствена асимилация в продължение на векове, но не са се предали. Няма да се предадат и сега! Искам в заключение да припомня на моите земляци един популярен стих на Иван Вазов, който може да им служи като компас в трудни дни:

... Онзи, който не обича,
своята татковина драга,
той се лош човек нарича,
нему Господ не помага...

— Благодаря ви!